

11 Dramatiske tekster

11.5. Tema og fortolkning

Præsentation

Formålet med denne opgave er at repetere og indøve de redskaber, der knytter sig til analysen af et dramatisk værk.

Tekst

Som analyseeksempel anvendes den svenske forfatter August Strindbergs enakter *Den stærkeste*.

Dramaet havde premiere i København i 1889.

Opgaver

1. Giv en analyse og fortolkning af skuespillet.
Analysen skal bl.a. indeholde en fastlæggelse af stykkets tema og af den holdning, forfatteren giver udtryk for i skuespillet.
2. Download en eller flere af de analyser af skuespillet, der ligger på www.studienet.dk, og diskuter, om I er enige i nogle af disse fortolkninger.

11 Dramatiske tekster

Tekst

August Strindberg:

Den stærkeste

Personerne:

Fru X: Skuespiller, gift

Frk. Y: Skuespiller, ugift

Handlingen foregår i et hjørne i en café. To små jernborde, en rød plysses-sofa og nogle stole.

Frk. Y sidder ved det ene bord og læser i et blad, som hun udskifter med andre efterhånden som spillet skrider frem. På bordet en flaske øl, halvt drukket.

Fru X kommer ind. Hun er vinterklædt i hat og frakke og har en smuk japansk kurv over armen.

FRU X:

Jamen, kæreste Amalie! Sidder du her alene juleaften – som en stakkels pebersvend!

(Frk. Y kigger op fra bladet, nikker til hende og fortsætter med at læse.)

FRU X:

Nej du, det gør mig rigtig ondt at se dig alene på en café – og alene på selve juleaften. Det gør ondt, næsten som da jeg i Paris så et bryllupsselskab på en restaurant, og bruden sad og læste i et vittighedsblad, mens brudgommen spillede billard med forloverne. Uf tænkte jeg, med sådan en optakt, hvordan skal det så gå – og hvordan skal det ende! Han spiller billard på sin bryllupsaften! Og hun læser i et blad, hvad gi'r du mig. Nå, det kan måske ikke helt sammenlignes med dit tilfælde.

(Servitrice ind. Sætter en kop chokolade foran FRU X og går ud igen.)

FRU X:

Ved du hvad, Amalie. Nu tror jeg du havde gjort bedre i at beholde ham. Kan du huske, jeg var den første, som sagde til dig: Tilgiv ham. Husker du det? – Du kunne have været gift nu og haft et hjem. Husker du den første jul, hvor lykkelig du var ude hos din kærestes forældre på landet – hvor du lovsang hjemmets lykke og ønskede dig langt bort fra teatret. Ja, kære Amalie, hjemmet er nu det bedste næst efter teatret – og børnene naturligvis. Ja, det kan du jo ikke forstå.

(Frk. Y gør en foragtelig grimasse.)

11 Dramatiske tekster

FRU X:

(drikker et par skefulde chokolade, åbner kurven og fisker nogle julegaver op.)

Her skal du se, hvad jeg har købt til rollingerne.

(Tager en dukke frem.)

– Se. Den skal Lisa have. Den kan blinke med øjnene og dreje hovedet. – Og det her er en prop pistol til Maja.

(Lader den og skyder mod Frk. Y. Det giver et forskrækket ryk i hende.)

Blev du bange! Troede du, jeg ville skyde dig. Ja, min sjæl troede du så. Men det ville nu overraske mig mindre, om det var dig, der ville skyde mig eftersom jeg kom til at stå i vejen for dig dengang – og det ved jeg, du aldrig kan glemme – selv om jeg var fuldkommen uskyldig. Du tror stadig, det var mig, der intrigerede dig ud af teatret, men det gjorde jeg ikke, jeg gjorde det ikke, selv om du tror det! Ja, det kan vel være det samme, hvad jeg siger, du tror jo alligevel det var mig.

(Hun tager et par broderede tøfler frem.)

Og de her er til min mand. Tulipanerne har jeg selv broderet på. Jeg kan ganske vist ikke fordrage tulipaner, men når han nu vil have tulipaner på alting.

(Frk. Y ser op fra bladet, nysgerrigt og ironisk.)

FRU X:

(stikker en hånd i hver tøffel.)

Er det ikke nogle små fødder Bob har? Du skulle se hvor elegant han bevæger sig. Du har aldrig set ham i tøfler, du.

(Frk. Y ler højt.)

FRU X:

Se sådan her -

(Lader tøflerne spadsere på bordet.)

(Frk. Y ler højt.)

FRU X:

Og så, når han bliver gal i hovedet, så stamper han med foden. Sådan: "Sig mig, kan de forbandede piger da aldrig lære at lave kaffe! Se der. De kretinere har klippet lampevægen skævt!" Og så er der fodkoldt, og så fryser han om fødderne.

"Usch, hvor det er koldt, og de forbistrede idioter, som ikke kan holde ild i kaminen."

(Hun gnubber sålen på den ene tøffel mod den andens overlæder.)

(Frk. Y skoggerler.)

11 Dramatiske tekster

FRU X:

Og så kommer han hjem og må lede efter tøflerne, fordi Marie har stillet dem under chiffonieren, – Nej det er synd at sidde og gøre nar af sin mand på den måde, han er såmænd så rar. En god lille mand er han. Du skulle have haft sådan en mand, Amalie, du skulle! Hvad ler du af, må jeg spørge? Og så ved jeg een ting, forstår du – han er mig tro – ja! For han har selv fortalt – hvad fniser du for – at den der ækle Frederique kom og ville forføre ham, da jeg var på turné i Norge – kan du tænke dig noget så infamt!
(Pause.)

Jeg havde revet øjnene ud af hovedet på hende, hvis hun var dukket op, mens jeg var hjemme.

(Pause.)

Ja, det var godt, Bob fortalte det selv, så jeg ikke fik det gennem sladder!

(Pause.)

– Men Frederique var ikke den eneste, hun var ikke! Jeg ved ikke, men kvinderne er fuldstændig gale med min mand. Måske tror de, han har indflydelse på teatrenes engagementer, fordi han sidder i departementet. – Du har måske også prøvet at indynde dig hos ham? Jeg stolede aldrig rigtig på dig – men han brød sig nu slet ikke om dig, det ved jeg nu – og så blev du bitter på ham, det lagde jeg godt mærke til.

(Pause – de betragter hinanden lidt forlegent.)

– Hvorfor kommer du ikke hjem til os i aften og viser du ikke bærer nag til os, bærer nag til mig i hvert fald? Jeg ved ikke, men jeg synes, det er så ubehageligt at være uvenner, særlig med dig. Måske var det derfor, jeg stillede mig i vejen for dig dengang – (langsommere) – eller jeg forstår ikke – hvorfor egentlig – (Pause.)

(Frk. Y fikserer hende nysgerrigt.)

FRU X:

(tankefuldt)

Det var så underligt med vort bekendtskab – da jeg mødte dig første gang, blev jeg bange for dig. Så bange, at jeg ikke turde slippe dig af syne. Ligemeget hvor du gik og stod, så måtte jeg være i din nærhed. Jeg vovede ikke at være din fjende. Derfor blev jeg din ven. Men der var altid noget disharmonisk, når du kom hjem til os – fordi jeg så, at min mand ikke kunne lide dig, og så følte jeg mig dårligt tilpas, som når ens kjole ikke sidder. Jeg gjorde alt for at få ham til at være venlig mod dig, men uden held – indtil du gik hen og forlovede dig! Så skal jeg love for et venskab blussede op. Som om I nu, da du var i sikkerhed, endelig vovede at vise Jeres virkelige følelser – ja – og hvad så egentlig – jeg blev ikke skinsyg, mærkeligt nok.

– Jeg husker ved barnedåben, hvor du stod fadder. Jeg næsten tvang ham til at kysse dig – det gjorde han så, men du blev helt forvirret. Det vil sige, jeg lagde ikke mærke til det dengang. Spekulerede heller ikke på det senere. – Kommer egentlig først i tanker om det nu!

(Rejser sig ophidset.)

11 Dramatiske tekster

Hvorfor siger du ikke noget! Du har ikke sagt et ord, siden jeg kom – bare ladet mig sidde og snakke! Siddet med øjnene og viklet mine tanker af mig, tanker, der har ligget der som råsilken i kokonen. – Tanker – mistanker – måske – lad mig se: Hvorfor hævdede du egentlig den forlovelse? Hvorfor kom du aldrig mere i vort hus derefter? Hvorfor vil du ikke komme i aften?

(Frk. Y gør mine til at ville sige noget.)

Nej!! Du behøver ikke sige noget – nu forstår jeg alt, det var derfor og derfor og derfor – – ja sådan nu stemmer det, nu går regnestykket op! Nej, om jeg vil sidde ved samme bord som du!

(Flytter alle sine ting over til det andet bord.)

Det var derfor, jeg skulle brodere tulipaner, som jeg hader, på hans tøfler. Fordi du kunne li' tulipaner, ja derfor!

(Kylar tøflerne hen ad gulvet.)

Og vi skulle bo ved Mälarn om sommeren, fordi du ikke brød dig om havet. Og min dreng skulle absolut hedde Eskil, fordi Din far hed Eskil. Det var derfor jeg skulle gå rundt i dine farver, læse dine forfattere, spise dine livretter og drikke det, du drak – chokolade for eksempel. Ja, det er forklaringen – Åh gud, hvor er det modbydeligt at tænke på, modbydeligt! Alt måtte jeg overtage fra dig – selv dine lidenskaber! Din sjæl krøb ind i min som en orm i æblet og åd og åd, gravede og gravede, indtil kun skrællen var tilbage og en smule sort støv! Jeg ville flygte fra dig, men jeg kunne ikke. Du lå som slangen og lammede mig med dine sorte øjne – jeg fornemmede, hvordan fangarme nærmede sig for at trække mig nedad. Jeg lå i vandet med sammenbundne fødder, og jo mere krampagtigt jeg svømmede med hænderne jo dybere arbejdede jeg mig ned, til jeg sank til bunds – til bunden hvor du lå som en kæmpekrabbe, parat til at gribe mig i dine klør – Og nu ligger jeg der – Hvor jeg dog hader dig, hader dig! Men du, du sidder bare og er tavs, overlegen, ligeglad! Ligeglad med om det er jul eller nytår, sol eller måne, om andre er lykkelige eller ulykkelige – uden evne til at hade eller elske, ubevægelig som en stork ved et rottehul. Du kunne ikke fange dit bytte ved egen hjælp, du kunne ikke forfølge det – men du kunne vente på det. Du sidder derinde i dit hjørne – ved du, det kaldes ”Rottefælden” på grund af dig – og du læser i dine aviser for at se, om der går noget skævt, om nogen kommer i ulykke, om nogen bliver fyret fra teatret. Her sidder du og vogter på dine ofre, modtager din hyldest, vejer dine chancer – venter på at et skib skal løbe på grund! Stakkels Amalie, ved du, at det alligevel gør mig ondt for dig. For jeg ved, du er ulykkelig – ulykkelig som en såret og ond, fordi du er såret.. Jeg kan ikke rigtig blive vred på dig, selv om jeg gerne ville – for du blev trods alt den lille – ja, det der med Bob tager jeg mig ikke af – hvad betyder det egentlig. Og om det blev dig eller en anden, som lærte mig at drikke chokolade, kan vel komme ud på ét. – *(Drikker en skefuld chokolade af koppen – snusfornuftigt.)*

I øvrigt er chokolade jo vældig sundt. Og hvis du har lært mig at klæde mig med smag – tant mieux. Det har kun knyttet min mand endnu nærmere til mig. Og hvor jeg vandt, der tabte du. Ja, at dømmе efter vise tegn så tror jeg, at du allerede har mistet ham.

11 Dramatiske tekster

Men det var vel din mening, at jeg skulle gå min vej – ligesom du gjorde, og nu sidder og fortryder. Men ser du, det gør jeg ikke! Man skal ikke være alt for smålig, vel. Og hvorfor skulle jeg bare ta' det, ingen andre vil have! Når alt kommer til alt, du, så er jeg måske i dette øjeblik virkelig den stærkeste – du fik jo aldrig vristet noget fra mig. Du måtte give i stedet for. – Og nu er det med mig som med tyven – at da du vågnede, så ejede jeg det, du havde mistet. – Hvad var ellers grunden til, at alt smuldrede bort, blev dødt i dine hænder? Du kunne ikke holde på nogen mands kærlighed med dine tulipaner og dine lidenskaber – som jeg kunne – du kunne ikke lære livskunst af dine forfattere som jeg gjorde det – du fik ikke nogen lille Eskil – til trods for at din far hed Eskil. Og hvorfor bliver du ved at tie! Tie, tie!! Jeg troede det var styrke, men det var måske bare det, at du ikke havde noget at sige, ikke havde noget at tænke.

(Rejser sig og samler tøflerne op.)

Nu går jeg hjem. Og tager tulipanerne med mig. Dine tulipaner! Du kunne ikke lære noget af andre. Du kunne ikke bøje dig – derfor knækkede du – som et vissent strå. Men det gjorde jeg ikke. Tak Amalie, for alt det gode, du har lært mig, tak fordi du lærte min mand at elske! Nu går jeg hjem og elsker ham.

(Går.)

plysses-sofa: sofa betrukket med plys eller fløj

proppistol: en art legetøjpistol

kretiner: idiot

skoggerle: le højt og larmende

chiffonniere: høj kommode

departement: afdeling af et ministerium

fiksere: se skarpt på

Mälarn: sø i midtsverige

tant mieux: (fransk): så meget desto bedre